

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ | ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 22-24, ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ

ΣΥΝΟΨΕΙΣ

“Η Μουσική Στην Ψηφιακή Εποχή: Streaming & Τεχνητή Νοημοσύνη”, ήταν ένα διεθνές forum που συνδιοργάνωσε ο ΑΠΟΛΛΩΝ (ΟΣΔ συγγενικών δικαιωμάτων Ελλήνων μουσικών) και η FIM (Διεθνής Ομοσπονδία Μουσικών). Καθώς το **περιεχόμενο που παράγεται από Τεχνητή Νοημοσύνη και η κυριαρχία των πλατφορμών streaming εξαπλώνονται**, το συνέδριο εξέτασε πώς **τα μοντέλα εσόδων, τα νομικά πλαίσια και η καλλιτεχνική εργασία αναδιαμορφώνονται** σε μια ψηφιακή οικονομία που δίνει προτεραιότητα στην κλίμακα έναντι της βιωσιμότητας.

Το συνέδριο συγκέντρωσε καλλιτέχνες, επαγγελματίες της μουσικής βιομηχανίας, νομικούς, ακαδημαϊκούς, πολιτικούς, διανοητές και τεχνολόγους γύρω από τρία κεντρικά ερωτήματα:

- Πώς διασφαλίζονται **βιώσιμα και δίκαια μοντέλα αμοιβής** σε μια κορεσμένη ψηφιακή αγορά;
- Πώς προστατεύονται τα δικαιώματα των δημιουργών όταν **τα συστήματα ΤΝ εκπαιδεύονται με το έργο τους το οποίο στη συνέχεια ανταγωνίζονται**;
- Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του νομοθέτη στη διαμόρφωση **ηθικής ΤΝ και δικαιότερων ψηφιακών αγορών**, χωρίς να εμποδίζεται η καινοτομία;

Η δεύτερη & τρίτη ημέρα ήταν αφιερωμένες στην Τεχνητή Νοημοσύνη στον τομέα της ψυχαγωγίας, τόσο από τη σκοπιά της βιομηχανίας όσο και των δημιουργών, με αποκορύφωμα νομοθετικές προτάσεις ρύθμισης της ραγδαία αναπτυσσόμενης τεχνολογίας.

APOLLON
GREEK MUSICIANS'
COLLECTING SOCIETY

A. ΤΝ | ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Η πρώτη συνεδρία έθεσε τα τεχνικά και φιλοσοφικά θεμέλια για τη διήμερη εξερεύνηση της ΤΝ, με την κεντρική ομιλία του πιανίστα και ερευνητή **Παύλου Αντωνιάδη** (IRCAM/ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) και το τεχνικό πάνελ, με συντονιστή τον **Benoit Machuel** (FIM) και τους **Γιάννη Σταθόπουλο** (Microsoft) και **Δημήτρη Καλοχαιρέτη** (ΑΠΟΛΛΩΝ).

1. Κεντρικά Θέματα & Συζητήσεις

Στόχος της συνεδρίας ήταν η απομυθοποίηση του “μαύρου κουτιού” της ΤΝ για ένα μη τεχνικό κοινό μουσικών και νομοθετών. Αντιπαρέβαλε δύο διακριτά αφηγήματα: μια **βιομηχανική προοπτική** εστιασμένη στην κλίμακα, την αποδοτικότητα και το αναπόφευκτο της Παραγωγικής ΤΝ (Generative AI), έναντι μιας **καλλιτεχνικής/ακαδημαϊκής προοπτικής** που υποστηρίζει μια ανθρωποκεντρική, ενσώματη προσέγγιση που αντιστέκεται στη βιομηχανική τυποποίηση.

1.1. Οι Μηχανισμοί του “Μαύρου Κουτιού” (Είσοδος/Έξοδος)

- **Εκπαίδευση & Κωδικοποίηση:** Το πάνελ επιβεβαίωσε ότι η ΤΝ δεν “ακούει” μουσική, αλλά τη μετατρέπει σε **αριθμητικές αναπαραστάσεις** (tokens/διανύσματα). Μόλις εισαχθεί (ingestion), **το αρχικό μουσικό τεχνούργημα ουσιαστικά “απορρίπτεται”**, αφήνοντας πίσω μόνο πιθανοτικές παραμέτρους.
- **Η Εντολή (Prompt):** Το “prompt” αναγνωρίστηκε ως το νέο κέντρο ελέγχου. Οι ομιλητές της βιομηχανίας υποστήριξαν ότι η ποιότητα της εξόδου εξαρτάται αποκλειστικά από την ικανότητα του χρήστη να καθοδηγεί το μοντέλο, **μετατοπίζοντας το σύνολο δεξιοτήτων από τη μουσική εκτέλεση στη διαχειριστική καθοδήγηση.**
- **Υποδομές:** Η έκρηξη της ΤΝ οφείλεται στην πρόοδο του υλικού (GPU) και όχι μόνο σε καινοτομίες λογισμικού. Αυτό έχει δημιουργήσει μια **εκθετική ζήτηση για ενέργεια**, με τα κέντρα δεδομένων να απαιτούν πλέον ισχύ στην κλίμακα πυρηνικών αντιδραστήρων.

1.2. Η Σύγκρουση των Ορισμών: Εργαλείο εναντίον Πράκτορα

- **Άποψη Βιομηχανίας:** Οι Σταθόπουλος και Καλοχαιρέτης παρουσίασαν την ΤΝ ως ένα **ουδέτερο “εργαλείο” ή “όργανο”**, υποστηρίζοντας ότι η ευθύνη παραμένει στον “άνθρωπο στον βρόχο”. Έδωσαν έμφαση στον εκδημοκρατισμό και τη συνεργασία.
- **Άποψη Καλλιτεχνών:** Ο Machuel και μέλη του κοινού εξέφρασαν ανησυχία για την ΤΝ ως έναν **“παντογνώστη ειδικό” ή “λαθρεπιβάτη-μαθητή”**, που υφαρπάζει την ανθρώπινη αξία χωρίς συγκατάθεση. Ο Αντωνιάδης προειδοποίησε για την **επιστημική βία**, όπου η ενσώματη, κοινωνική φύση της μουσικής απογυμνώνεται από τη στατιστική μοντελοποίηση.

1.3. Μη Αντιστρεψιμότητα και Έλεγχος

- **Απο-μάθηση (Unlearning):** Το πάνελ κατέληξε σε συναίνεση ότι η «απο-μάθηση» (αφαίρεση συγκεκριμένων προστατευόμενων έργων από ένα εκπαιδευμένο μοντέλο) είναι τεχνικά αδύνατη. Η μόνη διαθέσιμη θεραπεία είναι η «μικρο-ρύθμιση» (fine-tuning) – η προσθήκη φίλτρων αντί για τη διαγραφή της πηγαίας γνώσης.
- **Δικλείδες Ασφαλείας (Guardrails):** Η λύση της βιομηχανίας για τα πνευματικά δικαιώματα και την ηθική είναι **αντιδραστική** (η ΤΝ παρακολουθεί την ΤΝ) και **όχι προληπτική** (αλλαγή της αρχιτεκτονικής), παραδεχόμενη ότι ο πλήρης έλεγχος σε “οικιακά” μοντέλα ή μοντέλα ανοιχτού κώδικα είναι αδύνατος.

2. Συμπεράσματα

- Η συνεδρία αποκάλυψε ένα βαθύ οντολογικό χάσμα μεταξύ του τεχνολογικού και του δημιουργικού τομέα. Το πάνελ της βιομηχανίας κινήθηκε στη λογική του Υπολογιστικού Καπιταλισμού, αντιμετωπίζοντας τη **μουσική ως δεδομένα προς καθαρισμό, επεξεργασία και εμπορική αξιοποίηση**. Αντιθέτως, η κεντρική ομιλία παρουσίασε μια ανάλυση βασισμένη στις Κριτικές Σπουδές Δεδομένων, υποστηρίζοντας ότι τα τρέχοντα μοντέλα ΤΝ υποφέρουν από βαθιές επιστημικές προκαταλήψεις επειδή αδυνατούν να συλλάβουν την “άρρητη γνώση”, την ενσώματη, κοινή εμπειρία της μουσικής δημιουργίας.
- Ενώ οι τεχνολόγοι υπερασπίστηκαν τον “λυσιτελισμό” (επιδιόρθωση των ελαττωμάτων της ΤΝ με περισσότερη ΤΝ, όπως π.χ. δικλείδες ασφαλείας), η ακαδημαϊκή προοπτική υποδηλώνει ότι το πρόβλημα είναι θεμελιώδες. Η ίδια η αρχιτεκτονική της Βαθιάς Μάθησης βασίζεται στη **“χρονική βία”** (παγίωση παρελθοντικών δεδομένων για την πρόβλεψη του μέλλοντος) και την **επιστημική βία** (αναγωγή πολιτισμικών τεχνουργημάτων σε μαθηματικά). Η συναίνεση για την αδυναμία της “απο-μάθησης” επιβεβαιώνει μια μορφή τεχνολογικού ντετερμινισμού: μόλις η δημιουργική εργασία μεταβολιστεί από τον αλγόριθμο, δεν μπορεί να ανακτηθεί, παρά μόνο να διαχειριστεί.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ

- **Για τους Νομοθέτες:** Αναγνώριση ότι η «απο-μάθηση» είναι τεχνικά αδύνατη. Οι μελλοντικοί κανονισμοί πρέπει να επικεντρωθούν στη συγκατάθεση στο σημείο εισαγωγής (input), καθώς οι θεραπείες στο στάδιο εξόδου (fine-tuning) είναι ανεπαρκείς για την προστασία των δικαιωμάτων.
- **Για τα Σωματεία Μουσικών:** Αλλαγή του αφηγήματος από “η TN ως εργαλείο” σε “η TN ως μηχανισμός υποκατάστασης καλλιτεχνών”. Η παραδοχή της βιομηχανίας ότι ο “άνθρωπος στον βρόχο” μπορεί τελικά να καταστεί παρωχημένος, απαιτεί άμεσες πολιτικές προστασίας για την ανθρώπινη δημιουργική εργασία.
- **Για τη Βιομηχανία Τεχνολογίας:** Μετάβαση πέρα από τις αρχιτεκτονικές “μαύρου κουτιού”. Υπάρχει επιβεβαιωμένη ζήτηση για “Εξηγήσιμη TN” (Explainable AI) (όπως προτάθηκε από τον Αντωνιάδη/IRCAM) που δίνει προτεραιότητα στην ανθρώπινη αλληλεπίδραση σε πραγματικό χρόνο και την αιτιότητα έναντι της μαζικής, αδιαφανούς συλλογής δεδομένων.
- **Για την Περιβαλλοντική Πολιτική:** Αντιμετώπιση του οικολογικού κόστους της Παραγωγικής TN. Η εκθετική ζήτηση ενέργειας (που απαιτεί πυρηνική ισχύ) πρέπει να σταθμιστεί έναντι της κοινωνικής αξίας του συνθετικού περιεχομένου που παράγεται.

B. ΤΝ | ΠΩΣ Η ΤΝ ΘΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Η 2η συνεδρία ΤΝ, εστίασε στη δημιουργικότητα, την αυθεντικότητα και την ηθική. Η Δρ. **Ειρήνη Σταματούδη** (Πανεπιστήμιο Λευκωσίας), παρουσίασε το σχέδιο του Damien Hirst, για την δημιουργία έργων του 200 χρόνια μετά τον θάνατό του. Στο πάνελ οι **Jean-Gabriel Ganascia** (Πανεπιστήμιο Σορβόνης) και **Rodrigo Alberto Carazo Zeledón** (Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ΟΗΕ).

1. Κεντρικά Θέματα & Συζητήσεις

Το πάνελ συζήτησε την φύση της πατρότητας και της αυθεντικότητας στην εποχή της ΤΝ, τα όρια του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, την εφαρμογή του ηθικού δικαιώματος και τις ηθικές επιπλοκές της μη-ανθρώπινης δημιουργίας.

1.1. Φιλοσοφικό και Ιστορικό Πλαίσιο (Καθ. Jean-Gabriel Ganascia)

- Ο καθηγητής Ganascia τοποθέτησε την ΤΝ όχι ως ένα νέο φαινόμενο «μηχανικής δημιουργικότητας», αλλά ως την τελευταία εξέλιξη σε μια **μακρά ιστορία χρήσης της τεχνολογίας ως εργαλείου για την τέχνη**, που χρονολογείται από τον 19ο αιώνα.
- Υποστήριξε ότι η παραγωγική ΤΝ **δεν διαθέτει αυτόνομη πρωτοβουλία ή βούληση**, και το αποτέλεσμα της εξαρτάται από τις εντολές που διαμορφώνονται από τον άνθρωπο.
- Έκανε μια κρίσιμη διάκριση μεταξύ της δυνατότητας για γνήσια καλλιτεχνική έκφραση με τη χρήση της ΤΝ ως νέου οργάνου και της **οικονομικής απειλής** που θέτει η χρήση της ΤΝ από τη βιομηχανία της ψυχαγωγίας για τη μείωση του κόστους και την υποτίμηση της ανθρώπινης δημιουργικής εργασίας.
- **Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κύρια πρόκληση είναι οικονομική και δομική, και όχι “το τέλος της τέχνης”.**

1.2. Πλαίσιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ηθικής (Rodrigo Alberto Carazo)

Ο κ. Carazo υποστήριξε ότι ο διάλογος γύρω από την ΤΝ πρέπει να θεμελιώνεται **στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ηθική.**

- Προειδοποίησε ενάντια σε μια «**διαδικασία καθοδηγούμενη από την ταχύτητα**» που ωθείται από το κέρδος, υποστηρίζοντας αντ' αυτού μια «**διαδικασία καθοδηγούμενη από τις αξίες**» που δίνει προτεραιότητα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ιδιωτικότητα και τη δίκαιη αμοιβή.
- Διατύπωσε την αρχή "**από τις ανάγκες στα δικαιώματα**", δηλώνοντας ότι η θεμελιώδης ανάγκη των δημιουργών να προστατεύονται και να αμείβονται για το έργο τους πρέπει να μεταφραστεί σε νομικά εκτελεστά δικαιώματα.
- Το κεντρικό ηθικό καθήκον, υποστήριξε, είναι να "παραμείνουμε άνθρωποι" και να διασφαλίσουμε ότι **η τεχνολογία υπηρετεί την ανθρωπότητα με διανεμητικό στόχο**, αντί να συγκεντρώνει πλούτο και εξουσία.

1.3. Νομικές και Πρακτικές Προκλήσεις (Δρ. Ειρήνη Σταματούδη & Κοινό)

Η συζήτηση ανέδειξε συγκεκριμένες νομικές και εμπορικές προκλήσεις όπως:

- Τη **μη εξουσιοδοτημένη χρήση προστατευόμενων έργων** για την εκπαίδευση μοντέλων ΤΝ, η οποία αναγνωρίστηκε ως πρωταρχική απειλή για τους ερμηνευτές και τους δημιουργούς.
- Το πάνελ και το κοινό συζήτησαν **αν το παραγόμενο από ΤΝ αποτέλεσμα θα πρέπει να προστατεύεται**, με τη συντριπτική πλειοψηφία των παρόντων δημιουργών να εκφράζει αρνητική άποψη.
- Το πρόβλημα του κορεσμού της αγοράς υπογραμμίστηκε με δεδομένα από τη μουσική πλατφόρμα Deezer, τα οποία έδειξαν ότι **ένα σημαντικό ποσοστό νέου περιεχομένου παράγεται ήδη πλήρως από ΤΝ**, απειλώντας να "πνίξει" τους ανθρώπους καλλιτέχνες.

2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Το πάνελ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενώ η ΤΝ προσφέρει νέα εργαλεία δημιουργίας, η τρέχουσα πορεία της **συνιστά σοβαρή απειλή για το δημιουργικό οικοσύστημα.**
- Υπήρξε ομοφωνία ότι η κεντρική σύγκρουση δεν είναι μεταξύ των καλλιτεχνών και της ΤΝ, αλλά **μεταξύ των ανθρώπων δημιουργών και των βιομηχανιών τεχνολογίας/ψυχαγωγίας** που αναπτύσσουν την ΤΝ με τρόπους που παραβιάζουν δικαιώματα και υπονομεύουν την οικονομική βιωσιμότητα.
- Αναδείχθηκε η **επείγουσα ανάγκη για προνοητική νομοθεσία** που θα διέπει τη χρήση των δεδομένων εκπαίδευσης, την επανεξέταση των αρχών του copyright για την προστασία των ανθρώπων δημιουργών (με έμφαση στο πρόσωπο, όχι μόνο στο έργο), και
- την **θέσπιση ηθικών πλαισίων** για τη διασφάλιση ότι η τεχνολογία αναπτύσσεται και εφαρμόζεται με τρόπο δίκαιο, διαφανή και ανθρωποκεντρικό.

C. TN | ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ & ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ

Η συνεδρία προσέφερε μια ολοκληρωμένη διερεύνηση του αντικτύπου της Παραγωγικής TN (Generative AI) στη μουσική βιομηχανία, περιλαμβάνοντας μια κεντρική ομιλία από την καθηγήτρια **Αναστασία Γεωργάκη**, ακολουθούμενη από μια συζήτηση πάνελ με τους ειδικούς της βιομηχανίας **Bertalan Temesi**, **Steve Levine** και **Βασίλη Γκίνο**.

1. Βασικοί προβληματισμοί

Οι ομιλητές ανέπτυξαν τη διπλή φύση της Παραγωγικής TN στη μουσική βιομηχανία, αναγνωρίζοντας την ταυτόχρονα ως **ισχυρό δημιουργικό εργαλείο** και ως σημαντική **οικονομική και ηθική απειλή** για τους δημιουργούς μουσικής. Τονίστηκε η επείγουσα ανάγκη για ένα στιβαρό ρυθμιστικό και ηθικό πλαίσιο για τη διαχείριση της ενσωμάτωσής της.

- Οικονομική Απειλή:** Η εξάπλωση περιεχομένου που παράγεται από TN στις υπηρεσίες streaming απομειώνει το σύνολο των διανεμόμενων δικαιωμάτων (royalty pool), οδηγώντας σε σημαντική απώλεια εισοδήματος για τους ανθρώπινους καλλιτέχνες υπό το αναλογικό σύστημα διανομής (pro-rata).
- Πολιτιστική Απειλή:** Τα σύνολα δεδομένων εκπαίδευσης είναι έντονα μεροληπτικά υπέρ της δυτικής εμπορικής μουσικής, αποτελώντας σοβαρό κίνδυνο για την παγκόσμια μουσική ποικιλομορφία και τη διατήρηση των εξειδικευμένων και παραδοσιακών ειδών.
- Πνευματικά Δικαιώματα & Δεδομένα Εκπαίδευσης:** Τα μοντέλα TN εκπαιδεύονται σε τεράστιους όγκους μουσικής που προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα χωρίς συγκατάθεση, αποζημίωση ή διαφάνεια, δημιουργώντας ένα «μαύρο κουτί» που καθιστά δύσκολες τις νομικές διεκδικήσεις.
- Υποτίμηση της Καλλιτεχνίας:** Η αδυναμία της TN να αναπαράγει το αυθεντικό ανθρώπινο συναίσθημα, την εκφραστικότητα και τον αυτοσχεδιασμό απειλεί να υποτιμήσει τη μοναδική συνεισφορά των ανθρώπινων καλλιτεχνών και θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα μέλλον όπου το κοινό θα έχει συνηθίσει να αποδέχεται τη συνθετική, άψυχη μουσική.

2. Συμπεράσματα

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι, ενώ τα υποβοηθούμενα από TN εργαλεία προσφέρουν σαφή οφέλη στη ροή εργασίας και τη δημιουργικότητα, η ανεξέλεγκτη εξάπλωση πλήρως παραγόμενου από TN περιεχομένου αποτελεί υπαρξιακή απειλή. Απαιτείται άμεση και συλλογική δράση από καλλιτέχνες, κυβερνήσεις και φορείς της βιομηχανίας για την εγκαθίδρυση ελέγχου και τη διασφάλιση ότι η TN θα λειτουργεί ως συνεργάτης της ανθρώπινης δημιουργικότητας και όχι ως υποκατάστατό της.

3. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ & ΔΡΑΣΕΙΣ

Ρύθμιση & Νομοθεσία: Οι ομιλητές ομόφωνα ζήτησαν **κυβερνητική παρέμβαση για τη ρύθμιση των εταιρειών τεχνολογίας**, την επιβολή διαφάνειας στα δεδομένα εκπαίδευσης και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας των καλλιτεχνών.

Υποχρεωτική Επισήμανση: Υπήρξε συναίνεση σχετικά με την αναγκαιότητα **σαφούς και συνεκτικής επισήμανσης για όλο το περιεχόμενο που παράγεται από TN**, ώστε να διασφαλιστεί η ενημέρωση των καταναλωτών και να επιτραπούν οι επιλογές που βασίζονται στην αγορά.

Αυτορρύθμιση της Βιομηχανίας: Οι ενέργειες των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, όπως η άρνηση του PRS του Ηνωμένου Βασιλείου να καταχωρίσει μουσική που παράγεται αποκλειστικά από TN, αναφέρθηκαν ως ένα κρίσιμο βήμα για τη **δημιουργία αντικινήτρων στην αντικατάσταση των ανθρώπινων δημιουργών**.

Τεχνολογικές Λύσεις: Αναφέρθηκε η δυνατότητα αναδυόμενων τεχνολογιών, όπως τα έξυπνα συμβόλαια που βασίζονται σε blockchain, ως ένας πιθανός δρόμος για τη διασφάλιση της **άμεσης και διαφανούς αποζημίωσης των καλλιτεχνών** των οποίων το έργο χρησιμοποιείται από συστήματα TN.

D. ΤΝ | ΕΡΓΑ ΠΛΗΡΩΣ ή ΜΕΡΙΚΩΣ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΝ

Σ' αυτές τις παρουσιάσεις, τα έργα που δημιουργήθηκαν πλήρως ή με υποβοήθηση ΤΝ, προέκυψαν ως **ανθρωποκεντρικά εγχειρήματα**: τα μηχανικά συστήματα δεν υποκαθιστούν αλλά επεκτείνουν την δημιουργικότητα. Από την τεχνική υποβοήθηση ως την διαδραστική συνεργατικότητα, **η ανθρώπινη πρόθεση, επιμέλεια και ευθύνη βρίσκεται στο επίκεντρο.**

1. Steve Levine: Η ΤΝ στο στούντιο ηχογράφησης

Τα έργα που δημιουργήθηκαν ή υποβοηθήθηκαν από ΤΝ παρουσιάστηκαν στη συνεδρία του Levine ως **πρακτικές στούντιο** όπου η ΤΝ ενισχύει την πρόσβαση, την ταχύτητα και τις δημιουργικές επιλογές χωρίς να υποκαθιστά τον ρόλο του παραγωγού.

- Αρχικά, επέδειξε τον **διαχωρισμό stems** μέσω ΤΝ σε μια στερεοφωνική ηχογράφηση των Culture Club του 1982 για την ανάκτηση stems, συνδυάζοντας το Stem Splitter του Logic με το Re-stem για την απομόνωση φωνητικών και μεμονωμένων κρουστών από μονοφωνική πηγή.
- Στη συνέχεια, πέρασε στο Session Player του Logic, χρησιμοποιώντας **τύμπανα, μπάσο και πλήκτρα που δημιουργήθηκαν από ΤΝ** ως επεξεργασίμα demos: η πολυπλοκότητα, η ένταση και το ύψος διαμορφώθηκαν μέσω παραμέτρων και οι έξοδοι μετατράπηκαν σε MIDI για λεπτομερή επεξεργασία σε επίπεδο νότας.
- Στη συνέχεια επικεντρώθηκε στο **mastering με υποβοήθηση ΤΝ** μέσω του iZotope Ozone: το σύστημα ανέλυσε μια μίξη, πρότεινε επεξεργασίες (EQ, διαύγεια, μεγιστοποίηση) και **διόρθωσε προβλήματα** όπως τα αδύναμα μπάσα και την παρουσία και ένταση των φωνητικών. Ο Levine τόνισε ότι αυτό φέρνει ένα **υψηλής ποιότητας mastering στα μικρότερα στούντιο**, διατηρώντας παράλληλα τον ανθρώπινο έλεγχο της αισθητικής και της δυναμικής.
- Στη συζήτηση, επέκτεινε το πλαίσιο σε **ορχηστρικά κομμάτια**. Επισήμανε τη δημιουργική αξία των «**τυχερών ατυχημάτων**» με απροσδόκητους ήχους της ΤΝ, και αναφέρθηκε στον **συνδυασμό MIDI** με βιβλιοθήκες οργάνων, καθώς και υποστήριξη **μικροτονικών και μη δυτικών οργάνων** - όλα ενισχύουν τον ρόλο της ΤΝ ως **βοηθού μέσα σε ανθρωποκεντρικό αισθητικό πλαίσιο**. Αग्ξηκξη

2. Gérard Assayag: Συν-δημιουργικότητα ανθρώπου - ΤΝ

Η συνεδρία του Assayag προσέγγισε τα έργα με υποβοήθηση ΤΝ μέσα από το πρίσμα της **συν-δημιουργικότητας ανθρώπου/ΤΝ**, τοποθετώντας τα σύγχρονα συστήματα σε μια ιστορική γραμμή από τα όνειρα του Descartes και του Leibniz για υπολογιστική γλώσσα, μέχρι την πρόβλεψη της Ada Lovelace ότι οι μηχανές θα μπορούσαν να συνθέτουν αυτόνομα πολύπλοκη μουσική.

- Συμπύκνωσε σε **τέσσερις “στιγμές”**:
 - τα θεμελιώδη ελληνικά μαθηματικά,
 - μια συνδυαστική μηχανική κοσμοθεωρία του 17ου αιώνα,
 - τα λογικά θεμέλια του 19ου-20ού αιώνα και
 - τα σημερινά βιολογικά εμπνευσμένα νευρωνικά μοντέλα,
 για να υποστηρίξει ότι η τρέχουσα ΤΝ υλοποιεί μια παλιά φιλοδοξία υπολογισμού της δημιουργικότητας, θέτοντας παράλληλα νέα ερωτήματα περί δράντος υποκειμένου (agency).
- Στον πρακτικό πυρήνα βρισκόταν το **SOMAX II**, ένα σύστημα του IRCAM του οποίου οι μονάδες ακρόασης, μάθησης (λανθάνουσα «φαντασία») και αλληλεπίδρασης, στοχεύουν συνδυαστικά στο να καταστήσουν την ΤΝ **αυτοσχεδιαστή μουσικό** αντί εργαλείο εντολής-απόκρισης.
- Στη ζωντανή εκτέλεση, ο κιθαρίστας Τηλέμαχος Μούσας έπαιξε με το **SOMAX, το οποίο είχε προεκπαιδευτεί με κάποιες μουσικές αλλά δεν είχε κάνει πρόβες μαζί του**. Κατά την εκτέλεση, το σύστημα άκουγε, άντλησε αποκρίσεις από τον λανθάνοντα χώρο του και εισήλθε σε έναν εξελισσόμενο μουσικό διάλογο.
- Ο Assayag λειτούργησε ως **μαέστρος**, ενεργοποιώντας και απενεργοποιώντας “παίκτες” ΤΝ και προσαρμόζοντας παραμέτρους όπως η διαδραστικότητα και η αδράνεια, ώστε η συμπεριφορά της μηχανής να παραμένει **μουσικά εκφραστική** και όχι μηχανιστικά παραγωγική.
- Το αποτέλεσμα παρουσιάστηκε ως **συν-εξέλιξη**: άνθρωπος και μηχανή αντάλασσαν συνεχώς ιδέες, παράγοντας μουσική που κανείς δεν μπορούσε να προδιαγράψει πλήρως και η ΤΝ ως **επέκταση της ανθρώπινης δημιουργικότητας** που εισάγει στοιχεία “έκπληξης”.

3. Συνολικές παρατηρήσεις

Και στις δύο συνεδρίες, τα έργα με υποβοήθηση ΤΝ παρουσιάζονται ως **ανθρωποκεντρικά εγχειρήματα** στα οποία τα μηχανικά συστήματα διαμορφώνουν ουσιαστικά τον ήχο - μέσω αποκατάστασης, παραγωγής σκαριφημάτων, mastering ή αυτοσχεδιαστικής απόκρισης - χωρίς να υποκαθιστούν την ανθρώπινη πρωτοβουλία ή ευθύνη.

Στα **παραδείγματα ηχογραφημάτων** του Levine, η ΤΝ παρέχει **εξελιγμένα εργαλεία υποστήριξης**: εξάγει stems, δημιουργεί επεξεργάσιμες ρυθμικές και αρμονικές βάσεις, και προτείνει αλυσίδες mastering, ενώ οι παραγωγοί αποφασίζουν τι θα κρατήσουν, πώς θα το επεξεργαστούν και πότε ένα κομμάτι είναι ολοκληρωμένο.

Στη **ζωντανή σκηνή** του Assayag, οι αυτοσχεδιασμοί της ΤΝ οριοθετούνται και επιμελούνται από ανθρώπους εκτελεστές και "μαέστρους", ώστε το έργο να αναδύεται από μια διαδικασία ανατροφοδότησης, σταθερά αγκυρωμένη στον **ανθρώπινο σχεδιασμό, την εποπτεία και την εκτελεστική πρακτική**.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Για τις συζητήσεις περί έργων που δημιουργούνται ή υποβοηθούνται από ΤΝ, αυτές οι συνεδρίες υποστηρίζουν πλαίσια που εξακολουθούν να αποδίδουν δικαιώματα και ευθύνη στους ανθρώπους δημιουργούς, ακόμη και όταν τα εργαλεία ΤΝ είναι απολύτως ενσωματωμένα στην αλυσίδα παραγωγής.
- Επισημαίνουν επίσης πώς **ο τρόπος αξιοποίησης της ΤΝ μπορεί να είναι κρίσιμος για την ταξινόμηση των έργων και για τη χάραξη κανονιστικών και νομικών γραμμών μεταξύ της ΤΝ ως υποδομής, συνεργάτη ή ανεξάρτητου δημιουργού.** (Ενίσχυση ροής εργασίας και συν-αυτοσχεδιασμός επί σκηνής, έναντι μη εποπτευόμενης αυτόνομης παραγωγής.)

Ε. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΤΝ | Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Με συντονιστή τον **Beat Santschi** (SMV-USDAM), το πάνελ αυτό παρουσίασε την οπτική της βιομηχανίας για την Παραγωγική ΤΝ, με ομιλητές την **Αντιγόνη Παπανικολάου** (Microsoft), τον **Alexandru Calugar** (The Soul Group), τον **Graham Davies** (DiMA) και τον **Gerard Assayag** (IRCAM).

1. Βασικοί Άξονες και Επιχειρηματολογία

Η δεύτερη ενότητα του συνεδρίου σκιαγράφησε το όραμα της βιομηχανίας για την ΤΝ, παρουσιάζοντάς την όχι ως απειλή, αλλά ως έναν **καινοτόμο “Συγκυβερνήτη” (Copilot)** στο πλευρό της ανθρώπινης δημιουργικότητας. Οι ομιλητές ανέπτυξαν μια επιχειρηματολογία που στηρίχθηκε στους πυλώνες της **υπεύθυνης ανάπτυξης**, των ευκαιριών για νέες **εμπορικές συνεργασίες** και της δημιουργίας **νέων πηγών εσόδων**. Το κυρίαρχο μήνυμα ήταν ότι η βιομηχανία δρα προληπτικά, διαμορφώνοντας εργαλεία και πρότυπα εντός των υφιστάμενων νομικών πλαισίων, με στόχο ένα ισορροπημένο οικοσύστημα όπου η τεχνολογία λειτουργεί ως **ενισχυτής της ανθρώπινης τέχνης, και όχι ως υποκατάστατό της**.

1.1. Η ΤΝ ως Εργαλείο Ενίσχυσης και Πολιτιστικής Διατήρησης

Αναδείχθηκε ο ρόλος της ΤΝ ως εργαλείου που διευρύνει τις δημιουργικές δυνατότητες, αλλά συμβάλλει και στη **διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς**. Το παράδειγμα των Beatles, που αξιοποίησαν την ΤΝ για να απομονώσουν και να αποκαταστήσουν τη φωνή του John Lennon, προβλήθηκε ως απόδειξη αυτής της δυναμικής. Παράλληλα, τονίστηκε ο αναπτυξιακός χαρακτήρας της ΤΝ, με προβλέψεις για τη **δημιουργία εκατομμυρίων νέων θέσεων εργασίας**, σε αντιστοιχία με προηγούμενες τεχνολογικές καινοτομίες που μετασχημάτισαν τη δημιουργική οικονομία.

1.2. Δέσμευση για Υπεύθυνη ΤΝ, Ελεγχόμενη από τον δημιουργό

Κεντρικό σημείο αποτέλεσε η δέσμευση της βιομηχανίας σε ένα πλαίσιο ηθικής και υπεύθυνης ανάπτυξης. Η Microsoft παρουσίασε το “Πρότυπο Υπεύθυνης ΤΝ” (Responsible AI Standard), βασισμένο σε αρχές όπως η **Διαφάνεια**, η **Δικαιοσύνη** και η **Λογοδοσία**. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα εργαλεία που παρέχονται στους δικαιούχους για να διατηρούν τον έλεγχο, όπως:

- ο σεβασμός στα πρωτόκολλα “robots.txt” για τον αποκλεισμό περιεχομένου,
- η ρητή πολιτική μη χρήσης δεδομένων από **πειρατικές ή συνδρομητικές πηγές** χωρίς συμφωνία και
- η δυνατότητα των καλλιτεχνών να μπλοκάρουν τη **χρήση του ονόματός τους** σε εντολές (prompts).

1.3. Νέα Μοντέλα Συνεργασίας και η “Οικονομία των Δημιουργών”

Οι ομιλητές εστίασαν στις νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες που αναδύονται. Επισημάνθηκαν οι ενεργές συνεργασίες με εκδότες και δημιουργούς για την **αδειοδότηση περιεχομένου εκπαίδευσης**, αλλά και μια κρίσιμη τάση της αγοράς: ενώ το τυποποιημένο, απρόσωπο περιεχόμενο χάνει την αξία του, η αυθεντικότητα της ανθρώπινης δημιουργίας κερδίζει έδαφος. Σε αυτό το πλαίσιο, η **“οικονομία των δημιουργών” (creator economy)** αναδεικνύεται ως ο **κυρίαρχος πόλος έλξης**, όπου ο άνθρωπος δημιουργός είναι ο πρωταγωνιστής που καταφέρνει να διαπεράσει τον ψηφιακό θόρυβο.

1.4. Η Θεμελιώδης Σημασία των Μεταδεδομένων (Metadata)

Ο εκπρόσωπος της DiMA υπογράμμισε ότι η εύρυθμη λειτουργία ολόκληρου του ψηφιακού οικοσυστήματος εξαρτάται από την **ποιότητα και την ακρίβεια των μεταδεδομένων**. Η βιομηχανία, μέσω πρωτοβουλιών όπως το “Credits Due”, επιδιώκει την καθιέρωση προτύπων για την ορθή απόδοση πατρότητας και την απρόσκοπτη καταβολή δικαιωμάτων. Αυτό περιλαμβάνει και την ανάγκη για μια πιο **διαβαθμισμένη σήμανση (nuanced labeling)** που θα αποσαφηνίζει τον ακριβή ρόλο της ΤΝ σε ένα έργο, ώστε να υπάρχει **συμμόρφωση με τους κανόνες των οργανισμών πνευματικής ιδιοκτησίας** και των μουσικών βραβείων (π.χ. Grammy).

1.5. Η Ανοιχτή Έρευνα ως Κινητήρια Δύναμη

Η παρέμβαση του IRCAM ανέδειξε τη συμβιωτική σχέση μεταξύ της δημόσιας, ανοιχτής έρευνας και της βιομηχανικής καινοτομίας. Τονίστηκε ότι οι θεμελιώδεις ιδέες που γεννιούνται σε ακαδημαϊκά περιβάλλοντα συχνά υιοθετούνται και εξελίσσονται από τις μεγάλες εταιρείες, αποδεικνύοντας ότι η βιώσιμη πρόοδος τροφοδοτείται από ένα **ανοιχτό οικοσύστημα ανταλλαγής γνώσης**.

2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

- **Υπεύθυνη Ανάπτυξη:** Εφαρμογή εσωτερικών ηθικών πλαισίων και παροχή εργαλείων ελέγχου στους δημιουργούς.
- **Συνεργασίες Βασισμένες στην Αγορά:** Επιδίωξη εμπορικών συμφωνιών αδειοδότησης με τους δικαιούχους.
- **Αξιοποίηση Υφιστάμενων Νομικών Πλαισίων:** Λειτουργία εντός των ορίων που θέτουν οι υπάρχουσες ρυθμίσεις, όπως οι εξαιρέσεις για την εξόρυξη δεδομένων (TDM) και δίκαιη χρήση (fair use).
- **Πρότυπα Σήμανσης και Διαφάνειας:** Ανάπτυξη κοινά αποδεκτών προτύπων σε επίπεδο κλάδου για την ενημέρωση των καταναλωτών και την ορθή απόδοση πατρότητας.
- **Ενδυνάμωση της Οικονομίας των Δημιουργών:** Η πεποίθηση ότι η ίδια η αγορά θα επιβραβεύσει την αυθεντική ανθρώπινη τέχνη, καθιστώντας τους δημιουργούς πιο πολύτιμους από ποτέ.

Ε. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΤΝ | Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ

Με εναρκτήρια ομιλία από τον **Γιώργο Ανδρέου** και κεντρική εισήγηση από τον **Chris Castle** (Artists Rights Institute), το πάνελ της ενότητας συντόνισε ο **Ioan Kaes** (ΑΕΡΟ ARTIS) και περιλάμβανε την **Patricia Riera Barsallo** (AISGE), τον **Marc Du Moulin** (ECSA), καθώς και τους Γ. Ανδρέου και C. Castle.

1. Βασικοί Άξονες και Επιχειρηματολογία

Η δεύτερη ενότητα του συνεδρίου ανέδειξε μια ενιαία και αδιαπραγμάτευτη στάση εκ μέρους των δημιουργών, οι οποίοι αποτύπωσαν την ανεξέλεγκτη εξάπλωση της παραγωγικής ΤΝ ως μια **υπαρξιακή απειλή για την ανθρώπινη καλλιτεχνική έκφραση και ως μια μορφή εκτεταμένης κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας**. Η κοινή θέση ήταν ότι η πρακτική των μεγάλων τεχνολογικών εταιρειών (Big Tech) συνιστά μια **σκόπιμη και μαζικής κλίμακας παραβίαση**, η οποία απαιτεί άμεση και στιβαρή νομοθετική παρέμβαση. Η κατάσταση δεν περιγράφηκε ως πεδίο διαπραγμάτευσης, αλλά ως μια **ανοιχτή “οδομαχία” για το μέλλον των δημιουργικών επαγγελματιών και του πολιτισμού**.

1.1. Η Παραβίαση ως Τετελεσμένο Γεγονός

Το κεντρικό επιχείρημα ήταν ότι η συζήτηση δεν πρέπει να εστιάζει στη μελλοντική χρήση, αλλά στην **αποκατάσταση της ζημίας** από τη μαζική, άνευ αδείας συλλογή (scraping) προστατευόμενων έργων που έχει ήδη πραγματοποιηθεί. Όπως τόνισε ο Chris Castle, η επίκληση της “δίκαιας χρήσης” (fair use) από τις εταιρείες ΤΝ αποτελεί **έμμεση παραδοχή της παραβίασης**, καθώς η «θεμιτή χρήση» συνιστά κατ’εξοχήν υπερασπιστικό ισχυρισμό. Αυτή η μη εξουσιοδοτημένη αφομοίωση δεδομένων από ολόκληρο το διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων πειρατικών ιστοσελίδων, χαρακτηρίστηκε απερίφραστα ως **“κλοπή”**.

1.2. Καθολική Απόρριψη του "Opt-Out" υπέρ του "Opt-In"

Το μοντέλο της “εξαίρεσης κατόπιν δήλωσης” (opt-out), που προωθείται από τη βιομηχανία, **καταδικάστηκε ομόφωνα** από τους ομιλητές. Χαρακτηρίστηκε ως ένα παράλογο **περίπλοκο και ανεφάρμοστο** σύστημα, το οποίο μεταθέτει αδικαιολόγητα το βάρος της προστασίας στους ώμους του δημιουργού. Η μόνη αποδεκτή λύση, όπως υποστηρίχθηκε, είναι η καθιέρωση ενός **υποχρεωτικού συστήματος ρητής συναίνεσης (opt-in)**, το οποίο θα απαιτεί ρητή, προηγούμενη συγκατάθεση και δίκαιη αμοιβή πριν από οποιαδήποτε χρήση έργου.

1.3. Πέρα από το Copyright: Προστασία της Προσωπικότητας και της Καλλιτεχνικής Ταυτότητας

Η συζήτηση κατέστησε σαφές ότι η απειλή εκτείνεται πολύ πέρα από την παραβίαση του copyright:

- **Δικαιώματα Προσωπικότητας:** Οι φωνές, οι εικόνες και η όψη των καλλιτεχνών – τα “επαγγελματικά τους εργαλεία” – αναπαράγονται χωρίς συναίνεση, απειλώντας ευθέως με αντικατάσταση θέσεις εργασίας σε τομείς όπως π.χ. η μεταγλώττιση.
- **Ηθικά Δικαιώματα:** Το δικαίωμα της πατρότητας και της ακεραιότητας του έργου αποκτούν νέα, κρίσιμη σημασία, καθώς η ΤΝ παράγει περιεχόμενο που μιμείται, διαστρεβλώνει ή αποδίδει ψευδώς έργα σε ανθρώπους δημιουργούς.
- **Ύφος και Καλλιτεχνική Περσόνα:** Η χρήση «εντολών ύφους» (style prompts), όπως «ένα σόλο στο ύφος του Eric Clapton», αναφέρθηκε ως απόδειξη της πρόθεσης των εταιρειών να εκμεταλλευτούν εμπορικά τη μοναδική, μη προστατεύσιμη από το copyright, καλλιτεχνική ταυτότητα ενός δημιουργού.

1.4. Ηθική και Πολιτισμική Διάσταση της Απειλής

Ο Γιώργος Ανδρέου πλαισίωσε το ζήτημα σε μια βαθιά ανθρωπιστική διάσταση, υποστηρίζοντας ότι **η μίμηση της δημιουργικής διαδικασίας από την ΤΝ αποτελεί “σκόπιμη λογοκλοπή” που υποβιβάζει την τέχνη από “έργο τέχνης” σε απλό “περιεχόμενο”**. Προειδοποίησε ότι η αντικατάσταση θεμελιωδών ανθρώπινων ιδιοτήτων από μια «μαθηματική διάταξη» εγκυμονεί τον κίνδυνο να οδηγηθούμε σε ένα «ιδιότυπο Άουσβιτς», όπου οι δημιουργοί θα καθίστανται **οικονομικά περιττοί και ηθικά εξοντωμένοι**.

1.5. Αθέμιτος Ανταγωνισμός και Διάβρωση της Αγοράς

Το παραγόμενο από ΤΝ περιεχόμενο συνιστά διπλή οικονομική απειλή.

- **Ανταγωνίζεται ευθέως την ανθρώπινη δημιουργία** στις πλατφόρμες streaming, διαβρώνοντας τη δεξαμενή των δικαιωμάτων (royalty pool).
- Προωθείται ως **μουσική υπόκρουση χωρίς δικαιώματα**, υπονομεύοντας ευθέως την αγορά αδειοδότησης από την οποία συντηρούνται οι Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης και τα μέλη τους.

2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

- **Διαφάνεια και Λογοδοσία:** Επιτακτική ανάγκη για νομοθετική υποχρέωση των εταιρειών ΤΝ να αποκαλύπτουν το σύνολο των έργων που χρησιμοποιούν για την εκπαίδευση των μοντέλων τους.
- **Συναίνεση και Αμοιβή:** Ενδεχόμενη υιοθέτηση ενός πλαισίου ρητής συναίνεσης (opt-in) και θέσπιση δίκαιης, συλλογικά διαχειριζόμενης αμοιβής τόσο για την «εισροή» (εκπαίδευση) όσο και για την «εκροή» (παραγόμενο περιεχόμενο).
- **Αναδρομική Αποκατάσταση της Ζημίας:** Επειδή η παραβίαση έχει ήδη συντελεστεί και τα μοντέλα δεν μπορούν να «απο-εκπαιδευτούν», κρίνεται απαραίτητη μια αναδρομική οικονομική αποζημίωση για την προγενέστερη μη αδειοδοτημένη χρήση.
- **Ενισχυμένη Νομική Προστασία:** Η νομοθεσία πρέπει να επεκταθεί πέρα από το copyright, προστατεύοντας ρητά τα δικαιώματα προσωπικότητας (φωνή, εικόνα) και ενισχύοντας τα ηθικά δικαιώματα για την αποτροπή της απομίμησης και της διαστρέβλωσης.
- **Αποκλεισμός της ΤΝ από τη Δημιουργική Διαδικασία:** Υιοθετήθηκε η ισχυρή θέση ότι η ΤΝ μπορεί να είναι εργαλείο, αλλά δεν πρέπει να της επιτρέπεται να παράγει «πρωτότυπα» έργα που τίθενται σε ευθύ ανταγωνισμό με την ανθρώπινη δημιουργία.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΤΝ | ΠΙΘΑΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Μετά τις παρεμβάσεις των **Gadi Oron** (Γενικού Διευθυντή της CISAC) και **Tilo Gerlach** (Προέδρου ΔΣ της ΑΕΡΟ ARTIS), και την παρουσίαση μιας συνεκτικής νομοθετικής πρότασης κατά την κεντρική ομιλία της συνεδρίας από τον **Γιάννη Μαραγκουδάκη** (Διευθυντή της Νομικής Υπηρεσίας του ΑΠΟΛΛΩΝ), στην τελευταία συνεδρία με συντονιστή τον Μαραγκουδάκη συμμετείχαν νομικοί και νομοθέτες από το διεθνές στερέωμα : ο **Roberto Mello** (Διευθύνων Σύμβουλος της ABRAMUS), ο **Pál Tomori** (Διευθύνων Σύμβουλος της EJI), ο **Κωνσταντίνος Χριστοδούλου** (Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών), ο **Xavier Blanc** (Νομικός Σύμβουλος της ΑΕΡΟ ARTIS), ο **Ben Kessler** (Διευθυντής Κυβερνητικών Σχέσεων της AFM) και ο **Marcos Alves de Souza** (Γενικός Γραμματέας Πνευματικής Ιδιοκτησίας του Υπουργείου Πολιτισμού της Βραζιλίας).

1. Πλαίσιο και Σύνθεση

Αφήνοντας πίσω τα αντικρουόμενα αφηγήματα περί βιομηχανικής καινοτομίας και την οργή των δημιουργών, η τελευταία ενότητα λειτούργησε ως η ρεαλιστική και επείγουσα κορύφωση του συνεδρίου. Αποδόμησε μεθοδικά τα επιχειρήματα της βιομηχανίας περί αυτορρύθμισης και παρουσίασε ένα ενιαίο νομοθετικό σχέδιο δράσης.

και η αποζημίωση με σεβασμό της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι δυνατή. Τέλος, μνημόνευσε τη μελέτη της CISAC για την ΤΝ, βάσει της οποίας τα εισοδήματα των μουσικών δημιουργών θα μειωθούν κατά 24% έως το 2028 σε περίπτωση που η ΤΝ αφεθεί αρρύθμιστη.

2. Το Τρίπτυχο της CISAC

Ο **Gadi Oron** (CISAC) δήλωσε ότι η χρήση προστατευόμενων έργων για την εκπαίδευση μοντέλων ΤΝ χωρίς προηγούμενη συναίνεση και αποζημίωση **δεν είναι εκπαίδευση αλλά κλοπή**. Πρότεινε ένα νομοθετικό πλαίσιο βασισμένο σε τρεις πυλώνες : **Διαφάνεια, Συναίνεση και Αποζημίωση**, το οποίο συνεπάγεται ότι οι προγραμματιστές και χρήστες ΤΝ πρέπει να αποκαλύπτουν ποια έργα χρησιμοποίησαν και να αναζητούν τη συναίνεση των δικαιούχων καταβάλλοντας εύλογη αποζημίωση σε εκείνους. Αφού στηλίτευσε τη στρεβλή εφαρμογή του Κανονισμού της ΕΕ για την ΤΝ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανέφερε το πρόσφατο μοντέλο αδειοδότησης ΤΝ από τη STIM, που βασίζεται στην αρχή **“ακολουθήσε το έργο”**, αποδεικνύοντας ότι η διαφάνεια

3. Το Μοντέλο «Ιδιωτικού Αντίγραφου»

Ο **Tilo Gerlach** (ΑΕΡΟ ARTIS) Ο Tilo Gerlach υποστήριξε ότι η θέσπιση ενός δικαιώματος αποζημίωσης ανεπίδεκτου παραιτήσεως, υποκείμενου σε **υποχρεωτική συλλογική διαχείριση**, τόσο για τα δεδομένα εκπαίδευσης (input) όσο και για το παραγόμενο προϊόν ΤΝ (output), **υπό τη μορφή μιας εισφοράς ή ενός τέλους**, κατά το καθεστώς που ισχύει για το ιδιωτικό αντίγραφο, αποτελεί τη μόνη λύση. Επισήμανε την ανάγκη διαφάνειας των έργων αυτόνομης ΤΝ, θεωρώντας τη **δήλωση εξαίρεσης (opt-out) ζωτικής σημασίας** στο πλαίσιο της εξαίρεσης για την **εξόρυξη δεδομένων (TDM exception)**. Τέλος, στηλίτευσε τη χρήση από εκδότες και παραγωγούς απαρχαιωμένων συμβατικών προβλέψεων για τη μεταβίβαση δικαιωμάτων μορφών εκμετάλλευσης που θα ανακαλυπτόταν στο μέλλον, δηλώνοντας ότι σε καμία περίπτωση οι εν λόγω προβλέψεις δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής για την ΤΝ.

4. Οι Πρωτοβουλίες της Βραζιλίας

Ο **Roberto Mello** παρουσίασε το **μοντέλο αδειοδότησης ΤΝ** της Βραζιλίας, αναφερόμενος στο Σύνταγμα της χώρας που αναγνωρίζει πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα σε ανθρώπους και όχι σε μηχανές. Μνημόνευσε τη **δημιουργία εκτεταμένων βάσεων δεδομένων** που περιέχουν εκατομμύρια μουσικά έργα και ηχογραφήματα σε συνδυασμό με **λογισμικό αναγνώρισης** περιεχομένου ικανό να ανιχνεύσει προϊόντα αυτόνομης ΤΝ. Αυτή η προσπάθεια στη Βραζιλία οδήγησε τους χρήστες να καταβάλλουν δικαιώματα στους ΟΣΔ για τη χρήση περιεχομένου ΤΝ και επέτρεψε στους ΟΣΔ να αρνηθούν την εγγραφή προγραμματιστών ΤΝ ως δικαιούχων. Επί πλέον, πρότεινε ότι **κάθε προϊόν που είναι αποτέλεσμα ΤΝ σε ποσοστό ανώτερο του 30%, πρέπει να θεωρηθεί προϊόν αυτόνομης και όχι υποβοηθούμενης ΤΝ**. Τέλος, δήλωσε ότι το υπό ψήφιση νομοσχέδιο αδειοδότησης ΤΝ στη Βραζιλία απαγορεύει σε εκδότες και παραγωγούς την επίκληση για την αδειοδότηση ΤΝ συμβατικών προβλέψεων που προβλέπουν συλλήβδην τη μεταβίβαση δικαιωμάτων για μορφές εκμετάλλευσης που θα ανακαλυπτόταν στο μέλλον.

Ο **Marcos Alves de Souza** εισέφερε μια εκ των έσω θεώρηση της ευρισκόμενης σε εξέλιξη διαδικασίας ψήφισης ενός **νομοσχεδίου για τη ρύθμιση της ΤΝ στη Βραζιλία**, το οποίο εγκρίθηκε από τη Γερουσία, πλην όμως συναντά αντίσταση στη Βουλή των Αντιπροσώπων υπό την τεράστια πίεση των εταιρειών τεχνολογίας, που υποστηρίζουν ότι τα πνευματικά δικαιώματα δεν πρέπει να εμποδίζουν την καινοτομία, ότι το δόγμα της 'δίκαιης χρήσης' για την ΤΝ πρέπει να εφαρμοσθεί διεθνώς, καθώς και ότι είναι αδύνατη η αποζημίωση εκατομμυρίων δικαιούχων. Σύμφωνα με το υπό ψήφιση νομοσχέδιο, προβλέπεται ανεπίδεκτο παραίτησης **δικαίωμα αποζημίωσης** όλων των δικαιούχων, καθιερώνεται **υποχρέωση διαφάνειας** έναντι εκείνων, προστατεύονται το ηθικό δικαίωμα και το δικαίωμα στην προσωπικότητα των δικαιούχων, υιοθετείται ένα **ευρύ σύστημα δήλωσης εξαίρεσης (opt-out system)**, κατ' εξαίρεση του συστήματος της αυτοδίκαιης απόκτησης των πνευματικών δικαιωμάτων, ορίζεται ότι **το προϊόν ΤΝ πρέπει να φέρει κατάλληλη σήμανση** ενώ οι πλατφόρμες ΤΝ πρέπει να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις του εν λόγω νόμου ακόμη και εάν τα συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούν έχουν εκπαιδευτεί εκτός της χώρας. Εφαρμοστικοί νόμοι θα καθορίσουν το είδος του παραγόμενου προϊόντος ΤΝ (output) που θα τυγχάνει προστασίας και θα γεννά δικαιώματα, καθώς και ζητήματα σχετικά με την ανιχνευσιμότητα των μεταδεδομένων προϊόντων ΤΝ.

5. Η Αποτυχία του TDM στην ΕΕ

Ο **Pal Tomori**, αναγνωρίζοντας ότι η ΤΝ αποτελεί μια πραγματικότητα, πρόκρινε την **ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης** προς διασφάλιση των δικαιωμάτων των δικαιούχων, τόσο για τα **δεδομένα εκπαίδευσης (input)** όσο και για το **παραγόμενο προϊόν ΤΝ (output)**, δεδομένης της αδυναμίας αυτορύθμισης της αγοράς και αποτελεσματικής παρέμβασης **εκ μέρους της WIPO**. Επισήμανε τη σημασία των δεδομένων για την εκπαίδευση των συστημάτων ΤΝ, άνευ των οποίων οι μηχανές θα ήταν απλώς άδεια κελύφη, αναφέροντας ότι δεν είναι απαραίτητη η πλήρης κατανόηση των αλγορίθμων συστημάτων ΤΝ για την αδειοδότηση αυτής. Πρότεινε την **τροποποίηση της νομοθεσίας** ώστε να έχουν δικαίωμα υποβολής δήλωσης εξαίρεσης (opt-out) ακόμη και ΟΣΔ που δεν διαχειρίζονται το δικαίωμα αναπαραγωγής. Τέλος, εξέφρασε την αντίθεσή του σε χώρες που εργαλειοποιούν την ΤΝ ως ζήτημα εθνικής ασφάλειας.

Ο **Xavier Blanc** εστίασε στην **ανάγκη διαφάνειας**, ιδίως για την πρόσβαση στην πληροφορία που είναι απαραίτητη για την αδειοδότηση τόσο των δεδομένων εκπαίδευσης (input) όσο και του παραγόμενου προϊόντος (output) της αυτόνομης ΤΝ. Εκδήλωσε την αντίθεσή του **στην ερμηνεία της εξαίρεσης εξόρυξης δεδομένων (TDM exception)** που προβλέπει τη δυνατότητα δήλωσης εξαίρεσης (opt-out) για εμπορική χρήση ΤΝ, ένα δικαίωμα που πρέπει να αναγνωρίζεται σε δικαιούχους και ΟΣΔ. Τέλος, επισήμανε την **ανάγκη εξαίρεσης του περιεχομένου ΤΝ από την εξαίρεση εξόρυξης δεδομένων (TDM exception)**, καθώς όταν υιοθετήθηκε η Οδηγία, η ΤΝ δεν τύγχανε

ευρείας εφαρμογής, πρότεινε δε μια ερμηνευτική προσέγγιση παρόμοια με εκείνη του ιδιωτικού αντιγράφου που θα κατέληγε σε ένα δικαίωμα εύλογης αμοιβής / δίκαιης αποζημίωσης, βάσει μιας **εξαίρεσης του δικαιώματος αναπαραγωγής**.

Ο **Κωνσταντίνος Χριστοδούλου**, εκφράζοντας τον προβληματισμό του για τον στόχο του Συνεδρίου, θεώρησε τον στόχο σύναψης μια **νέας διεθνούς Συνθήκης για την ΤΝ** ως υπερβολικά φιλόδοξο. Ανάφερε ότι η επιδίωξη μιας νέας ευρωπαϊκής Οδηγίας θα αποτελούσε μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση, πλην όμως η σχετική Οδηγία που εισήγαγε την εξαίρεση εξόρυξης δεδομένων (TDM exception) είναι μάλλον πρόσφατη. Ιδίως επέστησε την προσοχή ότι οποιαδήποτε εθνική νομοθετική πρωτοβουλία κρατών μελών της ΕΕ για τη ρύθμιση της ΤΝ δεν είναι δυνατόν να έρχεται σε αντίθεση με την εξαίρεση εξόρυξης δεδομένων (TDM exception). Επί πλέον, τάχθηκε υπέρ του δικαιώματος των **ΟΣΔ να προβαίνουν σε δήλωση εξαίρεσης (opt-out) για λογαριασμό των μελών τους**, ακόμη και με μη μηχαναγνώσιμα μέσα. Ακολούθως, επιφυλάχθηκε εάν είναι δυνατόν η αξίωση αποζημίωσης στο πλαίσιο της ΤΝ να συμπεριλάβει και την προσβολή προσωπικότητας των δικαιούχων, ισχύοντος του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Τέλος, επισήμανε ότι η εξαίρεση εξόρυξης δεδομένων (TDM exception) αντιμετωπίζει ενιαία τόσο τα δεδομένα εκπαίδευσης (input) όσο και το παραγόμενο προϊόν ΤΝ (output), ενδεχομένως θεωρώντας τα δεδομένα εκπαίδευσης (input) ως μορφή μεταβατικής αναπαραγωγής.

6. Η Νομοθετική Δράση στις ΗΠΑ

Ο **Ben Kessler** (AFM) δήλωσε ότι αντιλαμβάνεται την ΤΝ όχι μόνον ως ζήτημα πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά και ως **ζήτημα προστασίας του καταναλωτή**. Υποστήριξε ένα μοντέλο αδειοδότησης τόσο των δεδομένων εκπαίδευσης (input) όσο και του παραγόμενου προϊόντος (output) της αυτόνομης ΤΝ, βασισμένο σε τρεις πυλώνες : **Συναίνεση, Διαφάνεια και Αποζημίωση**, επιλέγοντας ένα **σύστημα δήλωσης συναίνεσης (opt-in system) έναντι οποιουδήποτε συστήματος δήλωσης εξαίρεσης (opt-out system)**, το οποίο θεωρεί ότι είναι αντίθετο με βασικές αρχές των περιουσιακών δικαιωμάτων επί των προστατευόμενων έργων. Διευκρίνισε ότι **δεν υφίσταται η έννοια της συλλήβδην “δίκαιης χρήσης” ΤΝ**, η οποία πρέπει να κρίνεται ανά περίπτωση, και δήλωσε ότι είναι προτιμότερο που το Σχέδιο Δράσης για την ΤΝ που εκπονήθηκε από τον Λευκό Οίκο στις ΗΠΑ δεν μνημονεύει καθόλου την πνευματική ιδιοκτησία από την προσέγγισή της με εσφαλμένο τρόπο. Τέλος, μας πληροφόρησε για σειρά εκκρεμών νομοθετικών πρωτοβουλιών με διακομματική στήριξη στις ΗΠΑ, όπως ο **Νόμος για την Εκπαίδευση της ΤΝ**, που κατοχυρώνει το δικαίωμα του δικαιούχου να γνωρίζει εάν το έργο του χρησιμοποιήθηκε για την εκπαίδευση συστήματος ΤΝ, ο **Νόμος για τη Διαφάνεια στην ΤΝ**, που προβλέπει την υποχρέωση των εταιρειών τεχνολογίας να καταγράφουν τα έργα που χρησιμοποιούν για την εκπαίδευση

συστημάτων ΤΝ, ο **Νόμος για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων από την ΤΝ**, που αναγνωρίζει ατομική αξίωση του δικαιούχου όταν προστατευόμενο έργο του χρησιμοποιείται χωρίς τη ρητή συναίνεσή του, ορίζοντας ότι αυτό αποτελεί ομοσπονδιακό αδίκημα, και ο **Νόμος για την Προστασία των Επαγγελματιών Μουσικών**, που επιτρέπει και σε ανεξάρτητους μουσικούς να διαπραγματεύονται συλλογικώς με εταιρείες τεχνολογίας και πλατφόρμες ΤΝ, ακόμη και υπό την ισχύ αντιμονοπωλιακών κανόνων υπέρ των τελευταίων.

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΛΕΣΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

- Οι ομιλητές οριοθέτησαν την τρέχουσα κατάσταση όχι ως μια τεχνολογική εξέλιξη στην οποία οφείλουμε να προσαρμοστούμε, αλλά ως μια **κρίση που απαιτεί άμεση και δυναμική νομική παρέμβαση** για τη διόρθωση μιας τεράστιας αστοχίας της αγοράς και την αποτροπή αυτού που χαρακτηρίστηκε επανειλημμένα ως **“η μεγαλύτερη κλοπή στην ιστορία της ανθρωπότητας”**.
- Το ηχηρό συμπέρασμα της τελικής συνεδρίας ήταν ότι η **αυτορρύθμιση της αγοράς έχει αποτύχει**, καθιστώντας τη δεσμευτική νομοθετική δράση, θεμελιωμένη στους αδιαπραγμάτευτους πυλώνες της **διαφάνειας**, της **συναίνεσης** και της **αμοιβής**, τη μόνη βιώσιμη λύση για το μέλλον.
- Η ενότητα ολοκληρώθηκε με μια αίσθηση κατεπείγοντος. Οι ομιλητές προειδοποίησαν για τις **καταστροφικές οικονομικές συνέπειες** – μια προβλεπόμενη απώλεια 24% των εσόδων των δημιουργών μουσικής (€4 δισ. ετησίως) έως το 2028, εάν δεν αναληφθεί δράση. Οι προσπάθειες άσκησης πίεσης (lobbying) από τις μεγάλες τεχνολογικές εταιρείες περιγράφηκαν ως “οδομαχίες”.
- Το τελικό, ηχηρό μήνυμα ήταν ένα **κάλεσμα προς τις κυβερνήσεις και τους νομοθέτες παγκοσμίως να παρέμβουν άμεσα**. Η εποχή της εμπιστοσύνης στην αγορά έχει παρέλθει. **Απαιτείται τώρα ένα ισχυρό, νομικά εκτελεστό πλαίσιο** για να αποτραπεί “η μεγαλύτερη κλοπή στην ιστορία της ανθρωπότητας” και να διασφαλιστεί ότι η ΤΝ θα γίνει συνεργάτης των δημιουργών, και όχι ο αντικαταστάτης τους.